

Piyasalar Truss'ın İngiltere'sini Yerle Bir Etti - Şimdi De Kemirmek İçin Başka Bir Bacak Arıyorlar

Jamie DETTME

“İngiltere ekonomik çalkantıya girerken, burada Avrupalı politikacılar ve hükümetler için de dersler var.”

Reggae sanatçısı Tarrus Riley, “Üzgünüm, üzgün bir kelimedir” diyor. “Üzgün olduğun için üzgünüm ama üzgünüm benim için yeterince iyi değil.”

Bu, İngiltere'nin Muhafazakâr milletvekillerinin, eski Başbakan Liz Truss'un bu hafta başlarında ülkeyi finansal kargaşaya sürükleyen, sadece başbakanlığını değil aynı zamanda 'Tory'lerin (Muhafazakâr Parti) eko-

nomik yeterlilik konusundaki itibarını da mahveden bir “mini bütçe” için özür dilemesine tepkisiydi.

Ancak burada Avrupalı politikacılar ve hükümetler için de dersler var.

Sonunda, Truss’un istifa etmekten başka seçeneği yoktu- görevdeydi ama güç, güvenilirlik ve otoriteden yoksundu- ve şimdi George Canning’in 1827’deki 119 günlük rekorunu kırarak ülkenin en kısa hizmet veren başbakanı oldu.

Ancak Lord Canning’in bu hızla ayrılması için bir bahanesi vardı- zavallı adamın sağlığı bozuldu ve görevi bir tabutta bıraktı. Ayrıca, kısa ömürlü başbakanlığına rağmen, Canning, İngiltere’nin Napolyon Bonapart üzerindeki deniz üstünlüğünü güvenceye alıp 1807’de Danimarka filosunun ele geçirilmesini yönettiği iki dönem boyunca İngiltere’nin dışişleri bakanı olarak inşa ettiği muazzam bir siyasi miras bıraktı. Tanınmış Viktorya dönemi tarihçisi George Macaulay Trevelyan şunları kaydetti: “İngiltere, beş yıl boyunca Canning’in dehası tarafından yönlendirildi ki nadiren böylesine bir parıltı ile bilgelik bir araya gelip mutluluk verecek sonuçlar verir.

Truss, kesinlikle Canning’in Dışişleri Bakanı olarak coğrafya anlayışına sahip değildi- bu yılın başlarında Baltık ve Karadeniz’i Kremlin’den gelen bir çağrı dalgasıyla bile karıştırdı.

Kıtanın Truss’un büyüme yanlısı hırslarının olağanüstü çöküşüne genel tepkisi, İngiltere’nin dünya sahnesinde ilk kez Brexit tarafından etkilenen sürekli itibar kaybına ilişkin kederli timsah gözyaşlarıyla karışık, örtülü bir memnuniyet oldu.

İrlanda’dan Sunday Independent, “Yıllarca süren durgun büyümeden ekonomiyi sarsmak için radikal adımlar atmaya ummuştu, ancak planı o kadar kötü bir şekilde geri tepti ki ülkeyi şaşkına çevirdi ve ekonomik bir şaşkınlık yarattı” dedi. Bu arada, Avrupa Birliği yetkilileri, Truss’un yanlış yönlendirilmiş ekonomi politikasını, İngiltere’nin bloktan çıkmak için oy kullandığından beri pençesinde olduğu çılgınlığın bir başka örneği olarak görüyor.

Ayrıca Truss’un arz yönlü reformları uygulamaya koyma çabasının, Thatcher ve Reagan benzeri “aşığı sızdırma ekonomisi”nin tabutuna son çivi vurarak, bunun ne kadar aptalca bir çaba olduğunu gösterdiğine dair öngörülebilir bir iddia da var.

Ama Truss, Margaret Thatcher’ı takip etmiyordu. Thatcher, zamanlama ve sıralamanın her şey olduğunu biliyordu ve ilk bütçelerinde vergi indirimlerine, deregülasyona ve arz yönlü iddialı reformlara başlamadan önce hükümet harcamalarını kısma-ya odaklandı. Tutumlu bir bakkalın kızı olarak Thatcher, hesabın tutması gerektiğinde ısrar etti- fonlanmamış vergi indirimleri onun işi değildi.

Daha ziyade Truss, kendinden önceki selefi Boris Johnson örneğini izleyerek ne yardan ne serden vazgeçmeye çalışıyordu.

Ama bu sadece İngilizlere özgü bir hastalık değildir.

Yirmi yıllık cansız büyümenin, ucuz kredinin, benzeri görülmemiş parasal gevşemenin ve devasa borçlanmanın ardındaki büyük harcamalardan sonra sancılı bir ekonomik hesaplaşmanın atlatılabileceğine inanmak hala ortodoks görüşü gibi görünüyor.

Örneğin İtalya'yı ele alalım. Yayınıcı SkyTG24, Giorgia Meloni'nin sağcı koalisyonunun 40 kamu harcaması taahhüdü verdiğini, ancak bunların yalnızca üçümü nasıl finanse edeceklerini açıkladığını belirtti. Rakipleri Demokrat Parti daha da kötüydü, 66 kamu harcama sözü verdi, ancak sadece dördünün finansmanını detaylandırdı.

O günlerde, ABD Hazine Bakanı Paul O'Neill da, bütçe açıklarını ve hızla artan kamu borçlanmasını öne sürerek, yaklaşmakta olan bir mali kriz konusunda uyardığı zaman Başkan Yardımcısı Dick Cheney tarafından uzaklaştırılmıştı. Cheney, "Açıkların önemi yok," diye çıktı. Onun pozisyonu, Cumhuriyetçilerin seçimi kazanmış olmasıydı ve şimdi sıra onlardaydı.

Açık finansman, elbette, kötü performans gösteren bir ekonomiyi destek-

leyebilir ve yaklaşan bir durgunluk karşısında kemer sıkma politikası uygulamak da iyi bir fikir değildir. Ancak büyük, uzun vadeli açıklar ve büyük borçlanma, ekonomik büyüme ve istikrar için zararlıdır. Ve 2008 mali krizinden pandemiye kadar, Batılı hükümetler göz kamaştırıcı kamu borçları biriktiriyor. Faiz oranları düşükken bu mümkün ve sürdürülebilirdi- ama daha ne kadar?

Piyasalar can aldı. Ve kanın suyu kızıla bürümesiyle birlikte, kemirmek için başka bir bacak arıyorlar.

Yine de Avrupa'nın maliye bakanları geçen hafta Washington'da ve İngiltere'nin yaşadığı aynı tür piyasa oynaklığıyla karşı karşıya kalmayacaklarını öne sürerek şaşırıcı bir gönül rahatlığı sergilediler. İrlanda Maliye Bakanı Paschal Donohoe, sözlerini 2008 mali çöküşünden bu yana tamamen stres testinden geçen, bloğun bankalarının gücüne odakladı. "Euro bölgesindeki ortalama açıklara bakarsanız, hala birçok kişinin beklediğinden çok daha düşük" diye ekledi.

"Çoğunun" tam olarak kim olduğundan emin değilim ve AB hükümetleri- Meloni'nin İtalya'sı da dahil olmak üzere- Truss'un denediği olağanüstü özgürlükçü deneye kalkışmayacak olsa da, AB üye ülkelerinin açıkları ve kamu borçlanma maliyetleri ve tahvil piyasasındaki çalkantı ve öngörülemezlik riskinin artmasıyla, rahatlamak için neredeyse hiçbir neden yok.

Bazı şahin ruhlar, yorumlarında Donohoe'nun Londra'daki son olaylardan çıkarılması gereken iki büyük dersi kaçırdığını iddia ediyor. Birincisi, Cheney'nin inandığının aksine, açıklar eninde sonunda önemlidir ve imkanlarınızın ötesinde yaşamak size yetiştirilecektir.

İkincisi, risk altında olan Britanya'nın bankaları değildi, varlıklardaki trilyonları kontrol eden daha az düzenlenmiş sigortacılar, yatırım firmaları ve emeklilik fonlarını içeren gölge finans sektörüydü. İngiltere Merkez Bankası'nın sistemik riski önlemek için devreye girmesi gereken yer de burasıydı.

Yükselen enflasyonun ortasında artan finansal zorluklarla karşı karşıya olan Avrupa'nın gölge finans sektörü de benzer şekilde bono şoklarına karşı savunmasız durumda, bu da kurtarma ödemelerini, merkez bankası müdahalelerini ve daha fazla borç-

lanma olasılığını artırıyor. Bu arka plan, "varlık fiyatlarındaki keskin düşüşten kaynaklanan finansal istikrara yönelik ciddi riskler" ile "karşılığında piyasa oynaklığını artırabilecek ve likidite sıkıntılarını neden olabilecek olan büyük piyasa değeri kayıplarını tetikleme potansiyeli" ne dikkat çekerek geçen ay genel bir uyarı yayımlayan Avrupa Sistemik Risk Kurulu'nu şimdiden alarma geçirdi.

İngiltere bu yaşadığı krizle, aynı şeyleri yaşayacak sürünün en önünden gidiyor olabilir.

**Çeviri: Semanur IŞIKSOY |
EUROPolitika Dergisi Çeviri
Ekibi**

**Orijinal Makale: The markets
chomped Truss' Britain — now
they're circling for another leg
to gnaw**

**Photo: Downing Street 10 &
Truss | Haber Türk**